

nedávné vzpomínkové monografie *Ženy, které nechtěly mlčet*.⁸ V konferenčním vystoupení Bartlová feministický přístup omezila, ale úplně ho neopustila, a tak se Mlynářovo působení prolínalo zejména s odkazy na různé ženské osobnosti z okruhu rodiny, mezi nimiž vynikala samozřejmě matka Mileny Bartlové Rita Klímová.

V závěrečné diskuzi pak Stanislav Holubec upozornil na přítomnost i jiných rodinných příslušníků, neboť v obecnstvu se nacházely ještě například vnučka vrcholného předválečného komunistického politika Jana Švermy či příbuzné levicového historika, odbojáře a disidenta Miloše Hájka a stejně tak i vojáka, novináře a dalšího „španěláka“ Otto Hromádky. Jejich příběhy, a zejména životy jejich příbuzných, se už do itineráře konference nevešly, i když by sem jistě patřit mohly. Ostatně Stanislav Holubec to i v závěrečném resumé zmínil s tím, že by se téma mohlo dobře konfrontovat s příběhy normalizátorů. Úplný závěr se pak nesl v duchu debaty nad žánry a metodickými přístupy a položena byla také otázka, proč se některé postavy vrcholných komunistů, třeba i ne úplně jdoucích po hlavní ideologické linii, do procesů nedostaly a byly z pronásledování vynechány. Tato otázka ale už trochu směřovala mimo rámec setkání, jehož účastníci čile debatovali v kuloárech i po jeho skončení.

Seminář celkově splnil svůj cíl, byl v mnoha ohledech podnětný a jistě by nebylo od věci, kdyby se podařilo vydat jednotlivé příspěvky ve sborníku, aby jej mohli ocenit rovněž další zájemci z řad historiků a dalších zájemců o moderní české dějiny.

Mgr. Václav Nájemník, Ph.D.

Gymnázium J. Seiferta, Praha
v.najemnik@gymjs.cz

DOI: 10.14712/30298393.2025.9

Zpráva z letní školy *Medieval Manuscripts: From Digital to Material*

V září 2024 proběhla letní škola s názvem *Medieval Manuscripts: From Digital to Material*, již organizovala Univerzita Karlova (konkrétně její Filozofická fakulta) ve spolupráci s École Pratique des Hautes Études (EPHE-PSL) a s Humboldtovou univerzitou v Berlíně. Toto setkání bylo financované

⁸ Milena BARTLOVÁ, *Ženy, které nechtěly mlčet*, Praha 2022.

z programu ERASMUS+ v rámci Blended Intensive Program, za Univerzitu Karlovu jej vedla Lucie Doležalová z Ústavu řeckých a latinských studií Filozofické fakulty, za École Pratique des Hautes Études Peter Strokes a z Humboldtovy univerzity jej organizoval Dominique Stutzmann. Celkem se akce zúčastnilo 25 studentů a 10 vyučujících, a to z České republiky, Francie, Německa, Rakouska a Slovenska, a společně se zaměřili na propojení tradičních metod zkoumání středověkých rukopisů s moderními digitálními technologiemi a umělou inteligencí.

Letní škola proběhla ve dvou fázích: první část představovalo několik online setkání v průběhu května a června 2024, během nichž se účastníci – rozdělení do skupin – seznámili s vybranými rukopisy dostupnými v rozhraní digitální knihovny *Manuscriptorium*. Jak napovídá název programu, tato část byla zaměřena na analýzu pramenů výhradně pomocí digitálních technologií. Nadto proběhlo několik přednášek, které přiblížily možnosti automatického rozpoznávání rukopisného textu pomocí technologie HTR v prostředí *eScriptorium* či využití kodikologického nástroje VCEditor (Visual Collation Editor),¹ který umožňuje vizuálně popsat rukopis a jeho strukturu. Účastníci se také seznámili se způsoby identifikace a datování papíru prostřednictvím vodotisků. Cílem teoretických lekcí bylo poskytnout studentům znalosti, jež mohli aplikovat při následné praktické práci s rukopisy.

Druhá fáze programu proběhla ve dnech 22.–29. září 2024 v Praze a Třeboni. Díky laskavé spolupráci Národní knihovny ČR měli účastníci příležitost fyzicky prozkoumat vybrané rukopisy, a přejít tak z digitálního prostředí k fyzickému materiálu. Vrcholným výstupem této části byla virtuální výstava zkoumaných rukopisů ve vznikající aplikaci *Manu*, na níž studenti pracovali ve svých mezinárodních skupinách. Při této práci tak měli možnost zůžitkovat veškeré nabyté znalosti a dovednosti.

Vedle zkoumání samotných rukopisů a přípravy výstavy si účastníci akce také vyzkoušeli různé metody, jež souvisejí s tvorbou rukopisů a jejich zachováváním. Mezi klíčové body programu patřil restaurátorský workshop ve Státním oblastním archivu v Třeboni, kde bylo možné si pod vedením odborníků vyzkoušet metody používané při konzervaci rukopisů. Zvláštním bodem programu byla možnost využití multispektrálního zobrazování rukopisů. Snímání folií tímto speciálním přístrojem, jež přivezli účastníci

1) Projekt VCEditor byl v dubnu 2025 ukončen z rozhodnutí iniciativy DOGE při vládě USA.

z francouzského národního centra pro vědecký výzkum Centre national de la recherche scientifique (CNRS), umožnilo identifikaci pasáží, které byly seškrábány nebo ztmaveny. Pomocí této technologie se tak podařilo dešifrovat několik dosud nečitelných palimpsestů.

V rámci dalšího programu se studenti zúčastnili zahájení výstavy písarské dílny v popularizačním a vzdělávacím centru Univerzity Karlovy Didaktikon, a získali tak další vhled do procesů, kterými rukopisy procházely při svém vzniku, a především měli možnost vidět, jakým způsobem je možné tyto znalosti předávat veřejnosti. Dále navštívili Nostickou knihovnu i pražské Židovské město, a mohli tak vnímat širší kulturní a historický kontext středověkých rukopisů.

Inovativní forma, jíž byla letní škola *Medieval Manuscripts: From Digital to Material* vedena, nabídla studentům platformu, která spojila možnosti studia středověkých textů s technologiemi digitálního světa. Díky mezinárodnímu složení účastníků také došlo k navázání nových vazeb a k posílení těch stávajících mezi evropskými institucemi a jejich studenty. Tato akce tak představuje příklad, jak je možné implementovat moderní metody do tradičních způsobů zkoumání starých pramenů a jak mohou přispět k zachování kulturního dědictví a jeho zpřístupnění široké veřejnosti.

Mgr. Anna Michalcová

Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty
Univerzity Karlovy
anna.michalcova@ff.cuni.cz

Mgr. Jitka Filipová

Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty
Univerzity Karlovy
jitka.filipova@ff.cuni.cz

DOI: 10.14712/30298393.2025.10

E. B.

Předčasná smrt historika a literárního vědce Eduarda Burgeta (1972–2023) je právem reflektována jako nečekaný odchod významné osobnosti svého oboru. Rád bych ale připomněl také jeho rozsáhlou popularizační práci, kterou odvedl pro veřejnoprávní Český rozhlas.